

Література:

1. Бейдик О.О. Рекреаційно - туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2001. - 395 с.
2. Квартальнов В.А. Туризм: Учебник. - М.: Финансы и статистика, 2001 - 320 с.
3. Словарь туриста /Сост. К.И.Вахлис. - К.: Здоровье, 1991. - 360 с.
4. Туристские маршруты: Сб. маршрутов, советов по туризму и экскурсиям. - М.: Профиздат, 1990. - 256 с.
5. Суховірський Б.І. Регіональна стратегія економічного розвитку України (теоретичні та прикладні основи економіки). - К.: КНЕУ, 2000. - 154 с.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ Й ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Василь Серебрій

Газета «Краснзнавство. Географія. Туризм», м. Київ

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні позначився певний застій системи спортивно-оздоровчого туризму. Майже припинили своє існування туристські клуби міст і обласних центрів, туристські секції колективів фізкультури, недостатньо працюють республіканська й обласні федерації спортивного туризму. Великих труднощів зазнає дитячо-юнацький туризм. Позначився гострий дефіцит туристських організаторів, керівників походів вихідного дня, категорійних маршрутів, інструкторів туризму. Пішли в історію навчальні збори по підготовці туристського активу, змагання з туристської техніки, далекі походи, проведені з метою підвищення спортивної майстерності.

Аналіз стану розвитку. Означена ситуація призвела до значного вікового розриву між досвідченими фахівцями спортивного туризму й молодих людей, які хотіли б отримати навички й знання для здійснення спортивних походів, виконання розрядних нормативів. Подальший розвиток цих тенденцій загрожує повною втратою того досвіду, що був накопичений у попередні роки.

Підготовка деякими організаціями гідів-провідників для проведення комерційних турів не вирішує всю повноту проблем масового туризму у якому знаходиться наша держава. Для країни з

населенням більше 46 млн осіб потрібні інші підходи, механізми, які здатні вивести спортивний туризм із глибокої кризи.

Слід зазначити, що у свій час Україна була одним із центрів розвитку спортивного туризму в СРСР. Про це свідчать наші досягнення та проведені в нас спортивні й навчальні заходи всесоюзного масштабу.

Створення розгалуженої мережі державних і громадських туристських організацій: ради по туризму й екскурсіям, туристські клуби, федерації, комісії з видів туризму й напрямкам роботи, які працювали під керівництвом профспілок, дозволяло вести плідну роботу із залучення широких мас населення до занять спортивним туризмом. Про результати цієї роботи свідчить успішна підготовка висококваліфікованих фахівців аж до Майстрів спорту СРСР, інструкторів міжнародного класу, суддів змагань Республіканської й Всесоюзної категорій.

Сьогодні, на семінарах та нарадах різного рівня, на яких розглядаються питання туризму, у бесідах із представниками зарубіжних країн і компаній завжди наголошується про красу природи України; які прекрасні маршрути має Україна для проведення спортивних і екстремальних походів, розвитку екологічного туризму. І це дійсно так. Наявність маршрутів з різних видів туризму й категорій складності створює сприятливі умови для масового туризму, підготовки розрядників, інструкторів, туристських організаторів і майбутніх фахівців, що навчаються сьогодні на факультетах туризму вищих навчальних закладів. Поєднання туристсько-спортивних маршрутів з екскурсійними програмами містами України дозволяє не тільки побачити природу країни, підвищити туристську похідну майстерність, збагатити свої знання новими технічними й тактичними прийомами подолання перешкод, але й ознайомитися з історичною спадщиною народу, архітектурними шедеврами древнього зодчества.

Однак постає питання: а як використовуються багаті туристські можливості України для проведення спортивних походів, на якому рівні розвитку перебуває спортивний туризм в Україні? Адже одна справа мати можливості, інше — їх використовувати. Ось тут і вимальовується картина, що виглядає не зовсім привабливою. Дотепер у нашій країні ще недостатньо працює створена Федерація спортивного туризму та інші федерації. Відсутня Концепція розвитку спортивно-оздоровчого туризму, що за своїми цілями може мати

спортивну, пізнавальну, навчальну, дослідницьку, екологічну, патріотичну спрямованість і їх поєднання.

Створена у свій час профспілкова організація «Укрпрофтур» далеко не повною мірою проробляє питання багатопланового розвитку туризму в країні. Часто пропозиції про розвиток спортивного туризму в Україні, подані в державні організації так і залишаються без уваги. Дотепер значна частина гірських районів Криму та Карпат залишається з проблемами для відвідування туристським активом.

У туристсько-спортивної громадськості країн СНД і Балтії, насамперед Росії, Білорусії, Литви, Латвії та України викликає занепокоєння проблема проходження спортивними групами перетину державних кордонів. На сьогодні це одна з найгостріших проблем у розвитку спортивного туризму країн СНД. Втрачена можливість обміну досвідом між командами, збереження дружніх зв'язків між спортсменами — представниками різних держав і туристського активу України, виконання нормативів майстрів спорту.

Таке відношення до спортивного туризму, небажання відповідних структур, а швидше за все окремих чиновників, не дає змогу вирішувати існуючу проблему, принижує авторитет та імідж нашої країни. Чому б ці питання не винести на законодавчий рівень?

Таке положення справ не йде на користь і економіці України. Туристський потік, що міг би здійснювати серйозні фінансові вливання в економіку країни, йде в сусідні країни де створені відповідні умови для розвитку спортивного туризму, проведення змагань і активних турів.

Висновки. З метою відтворення в Україні спортивно-оздоровчого туризму необхідно:

1. Активізувати діяльність Федерації спортивного туризму із правом самостійного звернення в державні організації й відомства з питань стану й розвитку спортивного туризму, вирішенню проблем відвідування прикордонних районів.

Завданнями Федерації вважати:

- підготовку громадських туристських кадрів: керівників походів всіх рівнів, інструкторів туризму, суддів туристських змагань;

- проведення масових туристських заходів: зльотів і змагань з туристського багатоборства, включаючи міжнародні змагання як на території України, так і участь наших команд за межами країни;

- проведення чемпіонатів України з спортивних походів, участь наших команд у чемпіонатах країн СНД зі спортивного туризму;
  - взаємодія ФСТ України з Міністерством оборони, РНБ, МВС і МНС із питань гірської і водно-десантної підготовки військ, частин і підрозділів спеціального призначення; підготовці рятувальних загонів;
  - входження ФСТУ у Міжнародну Федерацію спортивного туризму, утворену в 2002 р. та активна співпраця з нею;
  - участь у розробці нової редакції Закону «Про туризм», Концепції розвитку спортивно-оздоровчого туризму в країні, розробка розрядних вимог зі спортивного туризму, Правила проведення спортивних походів і подорожей, Положення про туристські громадські кадри й інші нормативні документи;
  - надавати практичну й методичну допомогу ВНЗ різних рівнів, центрам дитячої і юнацької творчості, підприємствам і організаціям у підготовці громадських туристських кадрів, проведенні походів і змагань;
  - домагатися державної підтримки й фінансування навчальних і туристсько-спортивних заходів; очевидно, потрібно повернути профспілки до туристсько-спортивного руху у країні;
  - розглядати й направляти у відповідні організації Подання на присвоєння спортивних звань з туризму: «Заслужений майстер спорту», «Майстер спорту міжнародного класу», «Майстер спорту», «Заслужений тренер», «Заслужений працівник фізичної культури» а також звання за суддівства Республіканських і Міжнародних змагань.
- Уважати, що основною складовою спортивно-оздоровчого туризму мають бути: духовний і фізичний розвиток нації, здоровий спосіб життя, підвищення похідної майстерності й інструкторської кваліфікації, спортивні звання й розряди, спортивно-наукова й військово-прикладна діяльність.
2. Відтворити в загальноосвітніх школах, центрах дитячої і юнацької творчості системи освіти гуртків туризму й краєзнавства, ліквідованих наприкінці 90-х років. Повсюдно відновити зі школярами й учнівською молоддю походи по рідному краю, конкурси й змагання з туризму.
3. Відновити географію туристських маршрутів, спортивних походів і екскурсій. Урегулювати у відповідних відомствах питання, пов'язані з відвідуванням унікальних географічних об'єктів і «7 чудес

України», можливість здійснення гірських, піших і кінних маршрутів у національних парках.

4. Вирішити питання переходу державного кордону туристськими групами України, країн СНД і Балтії, іншим іноземним громадянам, які проходять туристсько-спортивні й екскурсійні маршрути.

5. Вирішити питання полегшеної процедури одержання туристських віз для громадян України для проходження спортивних маршрутів у сусідніх державах ЄС.

Такі погляди автора на проблеми відновлення й розвитку спортивного туризму в Україні й деякі шляхи їхнього вирішення. Це звичайно великий обсяг роботи і охопити його відразу неможливо, але працювати й створювати умови для духовного й фізичного вдосконалювання громадян вкрай важливо.

Література:

1. Булашев А.Я. Спортивный туризм. — Харьков.: ХГАФК. — 2004. — 388 с.
2. Дехтяр В.Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму. — К.: Науковий світ, 2003. — 203 с.
3. Симаков В. И. Туристские походы выходного дня. — М.: Сов. Россия. — 1984. — 128 с.
4. Тімець О.В., Серебрій В.С., Грабовський Ю.А., Шипко А.Л. Туристсько-краєзнавча робота у вищому педагогічному навчальному закладі: організаційні та методичні аспекти. — Умань.: Візаві. — 2006. — 237 с.
5. Федотов Ю.Н., Востоков И.Е. Спортивно-оздоровительный туризм. — М.: Советский спорт. — 2002. — 364 с.
6. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. — К.: Альтерпрес. — 2003. — 232 с.

МУЗЕЇ ЯК РЕСУРС ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ СТУДЕНТІВ

Надія Ковальчук, Анна Іванова

*Волинський національний університет імені Лесі Українки (м.Луцьк)
Луцький державний технічний університет*

В даний час вища освіта трактується як єдиний процес інтелектуального, фізичного і духовного становлення особистості. Вищий навчальний заклад не виправдовує свого призначення тоді,